

DOCUMENTATIENOTA

CRB 2011 - 0177

Statistieken inzake aanvullende pensioenen in België:
stand van zaken

CCE
Conseil Central de l'Economie
Centrale Raad voor het Bedrijfsleven
CRB

Documentatienota

Statistieken inzake aanvullende pensioenen in België: stand van zaken

1 Het verzoek

De Commissie voor Aanvullende Pensioenen (CAP) heeft op 6 april 2010 een advies uitgebracht waarin ze de noodzaak onderstreept om de inzameling van statistische gegevens over de aanvullende pensioenen in België te coördineren en te organiseren. In dat advies deed ze een oproep tot o.m. de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, de Hoge Raad van Financiën en de Studiecommissie voor de Vergrijzing "om (...) te laten onderzoeken hoe de bestaande statistische gegevens inzake pensioenen en aanvullende pensioenen beter op elkaar kunnen worden afgestemd en vergelijkbaar kunnen worden gemaakt."

Tijdens de vergadering van de subcommissie Statistiek inzake aanvullende pensioenen van 23 september 2010 hebben de sociale partners de wens uitgedrukt dat het secretariaat een korte nota opstelt waarin een overzicht wordt gegeven van de bestaande statistieken m.b.t. de aanvullende pensioenen. Dit verzoek is er meer bepaald op gericht de in de Oeso en Eurostat gebruikte gegevens en methodologieën te verduidelijken.

2 Door de Oeso gepubliceerde statistieken

De Oeso heeft binnen haar directie Werkgelegenheid, Arbeid en Sociale zaken een "pensioenendatabank" gecreëerd, die een vijftiental indicatoren bevat (zie lijst in bijlage 1). Ze kunnen worden geraadpleegd via de eigen webpagina van de databank, of – gedeeltelijk – via de statistische webpagina OCDE.StatExtracts. Deze indicatoren worden ook gepubliceerd in een tweejaarlijks verslag getiteld "Pension at a glance" (of in het Frans: "Panorama des systèmes de retraites"). De recentste uitgave van dat rapport dateert van 2009.

Een deel van de indicatoren wordt verkregen d.m.v. een model dat gebaseerd is op de gegevens inzake de openbare – maar ook de private – pensioenen. In het geval van België vermeldt "Pension at a glance", wat de privéstelsels betreft, alleen de sectorale pensioenplannen (zie OCDE (2009), blz. 174). De bijdrage- en dekkingsgraden zijn echter zeer hoog : ze worden voor het jaar 2006 geraamd op resp. 4,25% en op 56% van de werknemers¹. Blijkbaar is de informatie over de gemiddelde bijdrage aan dit type van stelsel, die vervolgens als hypothese in het model wordt gehanteerd, afkomstig van de CBFA (cf. de bron van de gegevens die worden getoond in tabel 4.1. , blz. 105: Antolin, P. en E. R. Whitehouse (2009)).

Voorts heeft de afdeling Financiële markten van de Oeso in 2002 het project "Global Pension Statistics" gelanceerd. De bedoeling van dit project was de volgende uitdaging aan te gaan: "The scale and pace of pension reform has created a significant need for the development of comprehensive, comparable pension statistics that can capture the many dimensions of pensions system and assists governments in assessing their programmes and reform" (OCDE, 2004, blz. 1). Sindsdien kunnen 18 indicatoren worden geraadpleegd onder de rubriek "Finance" van het statistische portaal van de Oeso (OCDE.StatExtracts; zie bijlage 2 voor de lijst van indicatoren). Deze indicatoren zijn, in vergelijking met de indicatoren die in het verslag "Pension at a glance" worden gepubliceerd, heel wat sterker op de private pensioenstelsels gericht. Ze verschijnen recurrent in twee publicaties: "OECD private pension

¹ Pro memorie: in haar verslag van 2007 meldde de CBFA dat de bijdragen aan de sectorale pensioenstelsels "veelal tussen 1 en 1,5%" lagen (cf. CBFA (2007), blz. 9 en 27).

outlook" en "Pension market in focus" (jaarlijks). Tot dusver is van "OECD private pension outlook" nog maar één uitgave verschenen, nl. in 2008, terwijl "Pension market focus" al aan zijn zevende uitgave toe is (juli 2010).

Volgens de bronnenlijst die op de website werd gepubliceerd, is de gegevensbron voor België eveneens de CBFA.

3 Door Eurostat gepubliceerde statistieken

De open coördinatiemethode (OCM), die werd ingevoerd tijdens de top van Lissabon (2000), bevat een gedeelte over de pensioenen.

In dat kader publiceert Eurostat een kleine dertig indicatoren. De meeste daarvan zijn gebaseerd op de gegevens die worden verzameld via de geharmoniseerde EU-SILC-enquête (Survey on Income and Living Conditions).

4 Vergelijking van de vervangingsgraden

Sommige indicatoren worden door zowel de Oeso als Eurostat gepubliceerd. Dat is o.m. het geval voor de vervangingsgraad. Met deze indicator wordt gemeten in welke mate het pensioenstelsel een echt vervangingsinkomen biedt, door het inkomen voor en dat na de oppensioenstelling met elkaar te vergelijken. Er bestaan verschillende methoden om deze indicator te berekenen, naargelang van de informatie die men tracht af te bakenen.

De Oeso publiceert in "Pension at a glance" twee vervangingsgraden: een brutograad en een nettograad. De brutograad wordt een eerste maal berekend op basis van de verplichte pensioenen, met inbegrip van de verplichte privéstelsels. In België worden in deze categorie enkel de wettelijke pensioenen in aanmerking genomen². De bruto-vervangingsgraad wordt vervolgens berekend voor de privéstelsels met vrijwillige deelname, in de landen waar die relatief wijdverspreid zijn. In de Belgische gegevens vinden we daarin alleen de sectorale plannen terug (zie OCDE (2009), blz. 174). De vervangingsgraad wordt berekend d.m.v. een waarneming van de verdeling van de lonen van de individuele personen die de arbeidsmarkt betreden (daarbij wordt gebruik gemaakt van de Oeso-databank, waardoor de lonen ruim worden gedefinieerd, d.w.z. met inbegrip van de premies en de overuren). Daarin onderscheiden we het mediaanloon en het gemiddelde loon. Een model dat werd opgebouwd op basis van de nationale regels en parameters berekent dan het "theoretische" pensioen waarop deze individuele personen aan het einde van hun loopbaan normaal recht moeten hebben. De vervangingsgraad wordt omschreven als de verhouding tussen dat "theoretische" pensioen en het waargenomen loon van die enkelingen.

² Om te weten welke landen een privéstelsel hebben dat door de Oeso als verplicht wordt beschouwd (en dus inbegrepen is in de berekening van de vervangingsgraad), moet een beroep worden gedaan op de indicator m.b.t. de dekking van het privéstelsel naar plantype (OCDE (2009), blz. 141). Daaraan kan men bv. zien dat, wat de beroepsplannen betreft (die m.a.w. ten minste gedeeltelijk door de werkgevers van middelen worden voorzien), IJsland, Noorwegen en Zwitserland een verplicht stelsel hebben. Nederland en Zweden hebben een "quasi-verplicht" stelsel, dat eveneens in de berekening wordt meegenomen.

In 2006 bedroeg de bruto-vervangingsgraad voor de openbare pensioenen in België 42,4% voor de mediaanwerknemer.

Eurostat publiceert eveneens een vervangingsgraad, die wordt omschreven als "de verhouding tussen het bruto-mediaaninkomen uit de pensioenen voor de leeftijdscategorie 65-74 en het bruto-mediaanloon van de personen in de leeftijdscategorie 50-59, exclusief alle andere sociale uitkeringen". In tegenstelling met de methodologie die de Oeso heeft gekozen, gaat het over waargenomen pensioengegevens en over een verhouding tot het loon dat aan het einde van de loopbaan wordt ontvangen. Ook de gegevensbron is verschillend, aangezien het enquêtegegevens (EU-SILC) en geen administratieve gegevens betreft. In 2006 bedroeg de graad volgens de berekeningen van Eurostat 42%.

Bibliografie

ANTOLÍN, P. en E. R. WHITEHOUSE (2009), *Filling the pension gap : coverage and value of voluntary retirement savings*, Social, employment and migration working paper, nr. 69, via het Internet op het adres: <http://www.oecd.org/els>

CBFA (2007), *Tweejaarlijks verslag betreffende de sectorale pensioenstelsels*, juli 2007, Brussel, CBFA, 104 blz., via het Internet op het adres:

http://www.cbfa.be/nl/publications/ver/pdf/cbfa_sp_2007.pdf

OCDE, "Global Pension Statistics Project: Measuring the Size of Private Pensions with an International Perspective", *Financial Market Trends*, nr. 87, oktober 2004, 11 blz., via het Internet op het adres: <http://www.oecd.org/dataoecd/28/31/33865642.pdf>

5 Bijlage 1: Lijst van de indicatoren die rechtstreeks toegankelijk zijn via de "pensioenendatabank" van de Oeso

1. Indicatoren die werden verkregen op basis van de pensioenmodellen

- Bruto-vervangingsgraden
- Bruto-vervangingsgraden: openbare en privéstelsels
- Netto-vervangingsgraden
- Bruto-pensioenvermogen
- Netto-pensioenvermogen
- Progressiviteit van de formule voor de berekening van de pensioenprestaties
- Verband tussen de pensioenen en de lonen
- Gewogen gemiddelde van de pensioenen en van de pensioenvermogens
- Algemene pensioenprestatie

2. Demografische indicatoren

- Levensverwachting
- Vruchtbaarheidsgraad
- Effectieve leeftijd van uittreding uit de arbeidsmarkt
- Economische afhankelijkheidsgraad van de oudere personen

3. Indicatoren van de economische context

- Bijdragen
- Uitgaven m.b.t. de pensioenen
- Dekking van de private pensioenstelsels
- Activa van de pensioenfondsen en van de openbare reservefondsen
- Gemiddeld loon

6 Bijlage 2: lijst van de rechtstreeks toegankelijke indicatoren "Global Pension Statistic" (Oeso)

- Autonomous pensions funds asset' as a % of GDP
- Geographical distribution
- Non-OECD pensions funds asset' as a % of GDP
- Asset allocation
- Asset by type of financing vehicle
- Benefits paid as a % of GDP
- Contributions as a % of GDP
- DB pension plans' assets as a % of occupational assets
- DB pension plans' assets as a % of total assets
- DC pension plans' assets as a % of occupational assets
- DC pension plans' assets as a % of total assets
- Employee's contributions as a % of total contributions
- Employer's contributions as a % of total contributions
- Net income in millions of USD
- Occupational pension funds' assets as a % of GDP
- Operating expenses as a % of total assets
- Personal pension funds' assets as a % of GDP

7 Bijlage 3: Lijst van de door Eurostat gepubliceerde "pensioenindicatoren"

7.1 *First objective indicators - adequate pensions*

Primary indicators :

- At-risk-of-poverty rate of elderly people
- Median relative income ratio of elderly people (65+)
- Aggregate replacement ratio
- Change in projected theoretical replacement ratio for base case 2004-2050 accompanied with information on type of pension scheme (DB, DC or NDC) and changes in projected public pension expenditure 2004-2050 (à venir).

Secondary indicators :

- At-risk-of-poverty rate of older people (note : une des différences entre cet indicateur et le premier proposé est la limite d'âge considérée pour personne "âgée" : dans le premier cas, le seuil est à 65 ans, dans le second il peut être, au choix de l'analyste, placé à 60 ou 75 ans).
- Median relative income ratio of elderly people (60+)
- Aggregate replacement ratio (incl. other social benefits) (à venir).
- Inequality of income distribution - S80/S20 income quintile share ratio
- Relative median at-risk-of-poverty gap of elderly people
- At-risk-of-poverty rate for pensioners
- At-risk-of-poverty rate of older people by accommodation tenure status
- Dispersion around the at-risk-of-poverty threshold

Context indicator

Composition of income by source and by income quintile for people aged 60+, 65+ and 75+

7.2 *Second objective indicators : sustainable pensions*

Primary indicators

- Total Current Pension expenditure (% of GDP)
- Employment rate of older workers
- Effective labour market exit age (average exit age from the labour force)

- Projections of pension expenditure, public and total, 2004-2050 (% of GDP) (à venir).

Secondary indicators

- Total expenditure on social protection (% of GDP)
- Decomposition of the projected increase in public pension expenditure (% of GDP)

Context indicators

- Old-age dependency ratio, current and projected (à venir)
- Evolution of life expectancy at birth and at ages 60 and 65 by gender (current and projected) (à venir)
- Pension system dependency ratio (Number of pensioners relative to contributors, current and projected up to 2050 (à venir)
- Contribution to public and private pension schemes (Pension contributions to public pension schemes as a share of GDP, current and projected to 2050) (à venir)

7.3 Third objective indicators : modernised pensions

Primary indicators

- Gender differences in the at-risk-of-poverty rate
- Gender differences in the relative median income ratio
- Gender differences in the aggregate replacement ratio

Secondary indicators

- Gender differences in the relative median income ratio (alternative age comparisons)